

AMR IBN AL-AAS

Egyptens befriare från Rom!

Det fanns tre från Quraish som brukade besvära Allahs Sändebud ﷺ med våldet i sitt motstånd mot hans kallelse och sin tortyr av hans följeslagare.

Sändebudet namngav dem och vädjade till sin ärorike Herre att drabba dem med Hans straff, och medan han bad och inbjöd mottog han uppenbarelsen av dessa ädla verser: "Saken är inte i dina händer, huruvida ALLAH vänder sig till dem eller straffar dem, ty de är sannerligen illgärningsmän" (3:128).

Sändebodets förståelse av versen var att han borde upphöra med att be Allah att straffa dem och lämna deras angelägenhet till Allah ensam. Antingen skulle de fortsätta sin ogärning och Hans straff drabba dem, eller så skulle Han ta emot deras omvändelse.

De omvände sig, och Hans nåd nådde dem. Amr Ibn Al-Aas var en av dessa tre. Allah hade valt åt dem omvändelsens och nådens väg, varför Han vägledde dem till islam. Han förvandlade Amr Ibn Al-Aas till en muslimsk kämpe och till en av islams modiga ledare.

Trots några av `Amrs ståndpunkter — vars synvinkel vi inte kan övertygas om — spelade han en roll som en ärorik följeslagare; han offrade sig och

gav generöst; han var en försvarare och kämpe, och våra ögon och våra hjärtan skall fortsätta att öppna sig mot hans ansikte, i synnerhet här i Egypten. De som ser i islam en ärorik och värdefull religion och ser i dess Sändebud en nådig och välsignad gåva. De som ser den sanningsenlige Sändebudet som kallade till Allah med klart seende och rikt inspirerade livet med sitt förnuftiga uppträdande, sin rättframhet och sin hängivna fromhet. De som bär denna tro skall fortsätta med förstärkt trohet att se till den man som ödet — av vilken anledning det än må vara — gjort till orsaken till islams inträde i Egypten och Egyptens vägledning till islam. Välsignad är därför gåvan och välsignad är givaren.

Det är han, Amr Ibn Al-Aas. Historikerna var vana att beskriva Amr som Egyptens erövrare. Jag ser dock i denna beskrivning en underskattning och en överskattning. En mer sanningsenlig beskrivning av Amr vore kanske den vi kallar honom — "Egyptens befriare". Ty islam erövrade inte landet med den moderna förståelsen av erövring, utan befriade det från två imperiala makters herravälde, två länders dyrkansformer och det värsta straffet — Persiens imperiala makt och Roms imperiala makt.

Egypten i synnerhet — den dag islams förtrupp framträdde — hade plundrats av romarna och dess invånare motstod utan resultat. När de troendes arméers rop ekade över deras lands gränser — "Allahu Akbar! (Allah är den Störste)" — skyndade de alla tillsammans, i en ärorik skara, mot den kommande gryningen och omfamnade den, finnande i den befrielsen från Caesar och från Rom.

Så erövrade inte Amr och hans män Egypten, utan öppnade vägen för Egypten att knyta sitt öde till sanningen, binda sitt öde till rättvisan och finna sig självt och sin verklighet i ljuset av Allahs ord och islams principer. Han var noga med att skilja Egyptens invånare och dess kopter från armén och hålla striden begränsad till sig själv och romarna som ockuperade landet och rövade dess folks rikedom.

På grund av det finner vi honom tala med den tidens kristna ledare och deras överstepräst. Han sade till dem: "Allah sände sannerligen Muhammad med sanningen och befallde honom att lära ut den. Profeten fullgjorde sitt uppdrag och dog efter att ha lämnat oss på den vägen — den klara, raka vägen. Bland det han befallde oss att göra var att vara ansvariga inför folket, varför vi kallar er till islam. Den som svarar är en av oss. Han har det vi har och har samma rättigheter och skyldigheter som vi. Och den som inte svarar på islam påför vi betalning av jizyah och erbjuder honom försvar och skydd. Vår Profet upplyste oss om att Egypten skulle öppnas för oss och rådde oss att vara goda mot dess folk och sade:

'Egypten skall öppnas för er efter mig, och ni råds att behandla dess kopter väl, ty de har sannerligen ett skyddsförbund och släktskapsband,' så om ni svarar på vad vi kallar er till skall ni ha skydd och trygghet."

Knappt hade Amr avslutat sina ord förrän några av prästerna och rabbinerna ropade och sade: "Det släktskap som er Profet råder er om är sannerligen ett avlägset släktskapsförhållande, vilket liknar det som inte kan nås utom av profeterna." Detta var en god start för den hoppade förståelsen mellan Amr och Egyptens kopter, trots vad den romerske ledaren försökt göra för att motarbeta den.

Amr Ibn Al-Aas var inte bland de tidigaste att anta islam. Han antog islam med Khaalid Ibn Al-Waliid, strax innan Makkah erövringen. Det är förvånansvärt att hans islam inleddes i An-Najaashiys händer i Abyssinien, och det berodde på att An-Najaashiy kände Amr och respekterade honom tack vare hans flera besök i Abyssinien och de rikliga gåvor han brukade bära till An-Najaashiy. Under hans sista besök i det landet nämndes Profeten som kallade till monoteism och till adliga seder på den Arabiska halvön. Den abessiniske härskaren frågade Amr: "Hur kan du inte tro på honom och följa honom, när han sannerligen är ett Sändebud från Allah?" Amr frågade sedan An-Najaashiy: "Är han verkligen så?" An-Najaashiy svarade: "Ja, lyd mig alltså, O Amr, och följ honom, ty sannerligen, vid Allah, är han på sanningens väg och han skall övervinna dem som stod mot honom!"

`Amr reste, tog sjövägen, återvände omedelbart till sitt land och vände sitt ansikte i riktning mot Al-Madiinah för att underkasta sig Allah, världarnas Herre.

På vägen som leder till Al-Madiinah mötte han Khaalid Ibn Al-Waliid som kom från Makkah och också begav sig till Sändebudet för att svära trohetseden till islam. Knappt såg Sändebudet de två komma förrän hans ansikte lyste av glädje och han sade till sina följeslagare: "Makkah har skänkt er sina ädlaste ledare." Khaalid närmade sig och svor trohetseden. Sedan närmade sig Amr och sade: "Jag svär dig trohetseden under förutsättning att du ber Allah förlåta mina tidigare synder." Sändebudet svarade honom då: "O Amr, svär trohetseden, ty islam bortser från allt som föregick det."

Amr svor trohetseden och ställde sina knep och sin tapperhet i sin nya religions tjänst. När Sändebudet övergick till Allah, den Upphöjde, utnämndes Amr till regent över Oman och under `Omars kalifat utförde han sina berömda gärningar i de syriska krigen och sedan i befrielsen av

Egypten från Roms styre.

O, om bara Amr Ibn Al-Aas kunnat motstå kärleken till befälhavande och styre i sin själ, hade han i hög grad övervunnit några av de ståndpunkter som denna kärlek snärjde honom i. Amrs kärlek till styresmaktens auktoritet var dock till en viss grad ett direkt uttryck för hans natur, fylld av talang. Dessutom visade hans yttre framträdande, hans sätt att gå och samtala, att han var skapad för att befalla — i den mån att det berättats att de troendes befälhavare Omar Ibn Al-Khattaab en gång såg Amr komma och log åt hans sätt att gå och sade: "Det borde inte vara för Abu Abd Allah att vandra på jorden utom som befälhavare."

Sanningen är också att Abu Abd Allah inte glömde det rätta. Även när farliga händelser överväldigade muslimerna hanterade Amr dessa händelser på ett befäljande sätt, som en som besitter intelligens, knep och en förmåga som gjorde honom självförtroende och stolt över sin excellens. Dessutom ägde han en sådan portion ärlighet att det fick Omar Ibn Al-Khattaab — trots att han var sträng i valet av sina guvernörer — att välja Amr som guvernör över Palestina och Jordanien, sedan över Egypten, under hela Omars livstid. Det är trots att de troendes befälhavare visste att Amr överskridit en viss gräns i sin livsstils prakt, medan de troendes befälhavare krävde av sina guvernörer att sätta ett exempel genom att alltid hålla sig på nivån eller åtminstone nära folkets allmänna nivå.

Trots att kalifen visste om Amrs rikliga förmögenhet avsatte han honom inte utan sände Muhammad Ibn Maslamah till honom och befalldes Amr att dela med honom all sin rikedom och alla sina ägodelar.

Så lämnade han honom hälften och bar den andra hälften till skattkammaren i Al-Madiinah. Om de troendes befälhavare dock hade vetat att Amrs kärlek till rikedom skulle leda honom till slarvighet i sitt ansvar, är det tänkbart att hans förnuftiga samvete inte hade tillåtit honom att sitta kvar vid makten ens ett ögonblick.

Amr (må Allah vara nöjd med honom) var skarpsinnig med stark intuitiv förståelse och djup förmåga till insikt, i den mån att varje gång de troendes befälhavare såg en person oförmögen till list slog han händerna mot varandra i häpnad och sade: "Ära vare Allah! Sannerligen är Skaparen av denne och Skaparen av Amr Ibn Al-Aas en och samme Gud."

Amr var också mycket djärv och tveklös. Han brukade i vissa fall kombinera sin djärvhet med sina knep, så att han ansågs vara feg eller tveksam. Det var dock förmågan att bedra som Amr fullkomnade med stor

skicklighet för att ta sig ur en förödande kris.

De troendes befälhavare Omar kände till dessa hans talanger och uppskattade deras sanna värde. Av det skälet, när han sände honom till Syrien — innan han begav sig till Egypten — sades det till de troendes befälhavare: "I spetsen för Roms arméer i Syrien är Artubun; en slug och modig ledare och en prins." Omars svar var: "Vi har kastat arabernas Artubun mot Roms Artubun, låt oss se hur saken utvecklas."

Saken utvecklades till en massiv seger för arabernas Artubun — deras farlige, sluge gamleräv, Amr Ibn Al-Aas — över Roms Artubun, som lämnade sin armé till förlusten och flydde till Egypten. `Amr skulle snart hinna ikapp honom för att hissa islams standar ovanför dess trygga länder.

Vilka är de situationer i vilka Amrs intelligens och knep utmärkte sig? Vi räknar inte bland dem hans ståndpunkt gentemot Abu Muusaa Al-Ash'ariy i skiljedomsincidenten, när de två kom överens om att avsätta Aliy och Mu'aawiyah för att hänskjuta frågan till rådfrågning bland muslimerna. Abu Muusaa genomförde avtalet och `Amr mjuknade från att genomföra sin del av avtalet.

Om vi vill bevittna en bild av hans knep och skickligheten i hans intuitiva insikt finner vi den i hans ståndpunkt gentemot befälhavaren av Babylonfästet (nära nutidens Kairo) under hans krig med Rom i Egypten, och i en annan historisk berättelse, i det slag vi skall nämna som ägde rum i Yarmuuk med Roms Artubun.

När Artubun och befälhavaren bjöd in Amr för att tala, gav de order till några av sina män att kasta en sten på honom omedelbart vid hans avfärd från fästet och förbereda allt så att dödandet av Amr skulle vara en oundviklig sak.

Amr mötte befälhavaren utan att ana något av honom och deras möte avslutades. Medan Amr var på väg ut ur fästet skymtade han över murarna något misstänkt som väckte i honom en stark känsla av fara, och han uppträdde omedelbart på ett enastående sätt. Han återvände till fästets befälhavare i trygga, säkra, långsamma steg, med säkra, glada känslor, som om ingenting alls skrämt honom eller väckt hans misstanke. Han mötte befälhavaren och sade till honom: "En tanke slog mig som jag ville meddela dig. Jag har med mig, där mina följeslagare är lägrade, en grupp bland de första av Sändebodets följeslagare att träda in i islam. De troendes befälhavare fattar inga beslut utan att rådfråga dem och sänder ingen armé utan att sätta dem i spetsen för dess kämpar och soldater. Jag

skall föra dem till dig så att de hör av dig det jag hörde, och de skall bli lika klara i saken som jag är.”

Den romerske befälhavaren insåg att Amr, genom sin naivitet, skänkt honom chansen i en livstid. Han tänkte därför: ”Låt oss gå med på det, och när han återvänder med detta antal muslimska befälhavare och det bästa av deras män och deras ledare, skall vi ge nådestöten och göra slut på dem alla på en gång, i stället för att bara göra slut på Amr ensam.”

I hemlighet gav han sin order att lägga på is den plan som utformats för att mörda Amr, och han tog hjärtligt avsked av Amr och skakade hans hand med entusiasm och iver. `Amr log det intelligentaste av arabiska leenden när han lämnade fästet.

På morgonen återvände `Amr till fästet i spetsen för en armé, ridandes på sin häst som gnäggade högt i ett skrattutbrott, uppträdande stolt och överlägset och skämtande. Ja, ty den kände också till en hel del om sin ägares slughet.

År 43 e.H. hann döden ikapp Amr Ibn Al-Aas i Egypten, där han styrde. Han återkallade sitt liv i avgångsögonblicken och sade: ”I den första delen av mitt liv var jag en icke-troende och en av de hårdaste mot Allahs Sändebud, så om jag hade dött den dagen hade elden varit mitt öde. Sedan svor jag Allahs Sändebud trohetseden, och det fanns ingen person kärare för mig än han och mer ärorik i mina ögon än han. Om jag velat beskriva honom hade jag inte kunnat, ty jag var inte i stånd att fylla mina ögon med honom på grund av att jag vördade honom. Om jag hade dött då hade jag önskat att vara bland Paradisets invånare. Sedan dess prövades jag med befäl och med materiella ting. Jag vet inte om de var för mig eller mot mig.”

Sedan lyfte han sin blick mot himlen i vörndnad och åkallade sin Herre, den Nåderike, den Storslagene, och sade: ”O Allah, jag är inte oskyldig, förlåt mig alltså. Jag är inte mäktig, hjälp mig alltså. Och om Din nåd inte kommer till mig skall jag sannerligen vara bland de förstörda.”

Och han fortsatte i sin längtan och sina böner tills hans ande steg upp till Allah och hans sista ord var: ”Det finns ingen gud utom Allah.”

Under Egyptens jord — vilken Amr bekantade med islams väg — där hans kvarlevor slutligen placerades, och ovanpå dess hårda mark, kvarstår hans plats fortfarande genom seklerna. Här brukade han undervisa, döma och styra, under taket på sin gamla moské — Amrs moské, den första moskén

i Egypten — i vilken Allahs, den Ende och Ensammes, namn nämns och förkunnas mellan dess väggar och från dess predikstol, Allahs ord och islams principer.